Vad ska det egentligen bli av de larver man hittar? Här fortsätter *Yrfän* följetongen om de vanligaste larverna man kan träffa på – i detta nummer presenteras sju arter. För att få mer bakgrundinformation om larver och tips på hur man själv föder upp dem, se *Yrfän* nr 4/2016.

Våra vanligaste larver, del 2

TEXT & FOTO: *Håkan Elmqvist*

Foto: Pål Axel Olsson.

Larv hane (överst) och hona.

Fullbildad fjäril, hane.

Fullbildad hona.

Aprikostofsspinnare

Orgyia antiqua

En mycket vacker larv och karakteristisk för tofsspinnarna. Det är en av de få larverna med tydlig könsskillnad. Hanlarven har gula ryggtofsar och blir 2–3 cm lång. Honlarven har brunaktiga ryggtofsar och kan nå en längd av 4 cm. Larven gör en mjuk kokong i vilken den förpuppar sig. Du kan stöta på dessa larver under en stor del av sommaren. Ibland flera stycken på samma buske.

Fjärilen flyger från augusti till in i oktober. Du kan se de rödbruna hanarna, med ett vingspann på 21–34 mm, dansa fram soliga eftermiddagar när du till exempel är ute för att plocka svamp. De flyger även på natten och kan lockas till ljus. Den gråa honan är vinglös och vid kläckningen kryper hon ur kokongen och sitter där för att para sig med hanar hon lockat dit med sin doft. Äggen läggs på kokongen och övervintrar.

Fullbildad fjäril.

Foto: Pål Axel Olsson.

Larv.

Ung larv.

Brun björnspinnare

Arctia caja

Larven till brun björnspinnare stöter man inte på så ofta. Arten har stor utbredning i Sverige men föredrar torra marker. Här är chansen således störst att hitta larver till denna björnspinnare. Det brukar främst ske på försommaren när larven är fullväxt och nått en längd av 5–6 cm. Den är då svarthårig med brun behåring på mellankroppen. Tidigare stadier ser annorlunda ut och före övervintringen är larven mörk med ett brett, ljust ryggband. Inför förpuppningen spinner larven en stor, ganska gles kokong.

Larven är lätt att föda upp, men kräver torr miljö. Den äter nästan vad som helst så lämpliga näringsväxter är maskrosblad och sallad. Detta gör att du även kan föda upp larver på vintern. Ger du dem kontinuerligt ljus och värme kan de direktutvecklas under hösten.

Fjärilen flyger på natten under högsommaren. Vingspannet är 45–75 mm. Vingteckningen kan variera en hel del och vissa mycket sällsynta varianter kan man förväxla med helt andra arter.

Fullbildad fjäril, hane.

Larv.

Överst: äggsamling. Nederst: larvbo med unga larver.

Björkspinnare

Eriogaster lanestris

Larverna till björkspinnare lever fram till sista stadiet sällskapligt i mycket karakteristiska larvbon. Till skillnad från andra fjärilars spinn, till exempel häggspinnmalens, är bona mycket täta. Man finner dem ofta hängande ut från en björkgren eller invävda i slånbuskar. Då fjärilen flyger mycket tidigt på året och lägger de typiska, hårbelagda äggsamlingarna längs någon gren, sker larvutvecklingen under våren och försommaren. I sista stadiet brukar larverna sprida sig och leva ensamma. De kan då ha nått en längd av 4–5 cm. Du kan hitta dem på åtskilliga mindre träd och buskar, ofta även viden. Tar du en hel eller delar av en larvkoloni bör du ha ett mindre terrarium för uppfödningen. Var dock försiktig vid hanterandet av larverna och vid byte av näringsväxt. Larverna har nämligen som sina släktingar allergiframkallande behåring.

Fjärilen har ett vingspann på 29–45 mm. Den flyger som sagt tidigt på våren och då nätterna ofta är mycket kyliga vid denna tid är fjärilen för det mesta aktiv under solnedgången och attraheras därför sällan av ljuskällor.

Fullbildad fjäril, hane.

Larv.

Fullbildad hona.

Lindmätare

Erannis defoliaria

Larver till lindmätaren kan vissa år uppträda i stort antal under försommaren, ofta tillsammans med frostfjärilslarver. Dessa kan då uppträda som skadegörare på olika lövträd, inte minst fruktträd. Å andra sidan gynnas våra småfåglar sådana år! Lindmätarlarven är konstant i sitt utseende och når en längd av 3 cm. Det finns dock andra mätararter vars larver har snarlikt utseende och storlek.

Om larven är konstant i sitt utseende är den fullbildade fjärilen desto mer variabel. Det är en medelstor mätare med ett vingspann på 35–41 mm. Detta gäller dock bara hanarna. Honorna är nämligen vinglösa och håller till på trädstammar där de lockar till sig hanarna med feromon. Sedan kryper de upp och lägger äggen, som övervintrar, på grenar. Man förstår att vingar snarare kan vara till nackdel under blåsiga höstar!

Hona (överst) och hane under parning.

Larv.

Fullbildad fjäril, hane.

Mindre frostfjäril

Operophtera brumata

Denna larv kan vissa år uppträda i stora mängder och räknas liksom lindmätare som en potentiell skadegörare. Övervintringen sker i äggstadiet och larverna utvecklas under våren och försommaren på olika lövträd. De blir cirka 2 cm långa som fullväxta. Fjärilarna kläcks under hösten och flyger tills frosten kommer. Hanen har ett vingspann på 24–31 mm. Honan har små vingstumpar och kan följaktligen inte flyga. Hon kryper upp på trädstammar för att lägga ägg.

Därför satte man förr upp limringar på fruktträden under höstarna för att förhindra deras äggläggning.

Dess nära släkting större frostfjäril *O. fagata* är mycket snarlik både som larv och fjäril. Hanen är dock påtagligt större med ett vingspann på 30–34 mm och honan har större vingstumpar än sin släkting. Större frostfjäril kläcks något tidigare på hösten och inte i lika stort antal.

Fullbildad fjäril.

Larver.

Puppa.

Kålfjäril

Pieris brassicae

En ganska typisk larv som blir uppemot 5 cm lång. Den kan möjligen tas för någon nattflylarv, men brukar påträffas på olika kålsorter eller krasse i trädgårdar. Vårgenerationens larver utvecklas under försommaren medan larverna till sommargenerationen påträffas under eftersommaren och under hösten innan frosten kommer. Som ung lever larverna tillsammans. Övervintringen sker som puppa, men många puppor fryser ihjäl vilket gör att vårgenerationens fjärilar ofta är fåtaliga. Men med påspädning av immigrerande kålfjärilar blir sommargenerationen ofta betydligt talrikare.

Kålfjärilen har ett vingspann på 50–64 mm och det är tydlig skillnad på könen. Arten är ofta kulturbunden och vanligare söderut i landet.

Fullbildad fjäril.

Larv.

Puppa.

Vinbärsfuks

Polygonia c-album

Under försommaren kan du träffa på den vackert tecknade larven till vinbärsfuks. Den blir cirka 4 cm lång och har de för vinterpraktfjärilslarver typiska tornarna på kroppen. Larven lever på olika buskar och i trädgårdar är det följaktligen ofta vinbär. Larven förpuppar sig till en hängpuppa på någon gren, eller i fångenskap på burväggen.

Fjärilen har ett vingspann på 40–50 mm och är omisskännlig med sina flikiga vingar. Likheten med ett gammalt trasigt löv är påfallande. Övervintringen sker som fullbildad fjäril. Den nykläckta generationen påträffas under hög- och eftersommaren.